

Vetenskapsskolan i Göteborg AB

huvudman@vetenskapsskolan.se

Beslut för grundskola

efter tillsyn av Vetenskapsskolan belägen i Göteborgs kommun

Skolinspektionens beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Vetenskapsskolan i Göteborg AB att senast **den 15 april 2018** vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Nedan redovisas förslag på åtgärder. I de fall det är möjligt får bristerna avhjälpas på annat sätt.

Undervisning och lärande

Skolinspektionen konstaterar att Vetenskapsskolan i Göteborg AB inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Undervisningen utgår från och omfattar alla mål i läroplanen och respektive kursplan. (Lgr 11, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 3. Kursplaner)

Åtgärder

- Rektorn ska se till att undervisningen i samtliga ämnen omfattar kursplanernas centrala innehåll och säkerställa att kursplanernas kunskapskrav kan uppnås.
- Rektorn ska se till att elevers behov av att läsa svenska som andraspråk tillgodoses.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolinspektionen konstaterar att Vetenskapsskolan i Göteborg AB inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Ansvariga på skolan utreder elevens behov av särskilt stöd skyndsamt, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. (3 kap. 8 § skollagen)
- Visar utredningen att en elev är i behov av särskilt stöd ges eleven sådant stöd på det sätt och i den omfattning som behövs, för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. (3 kap. 8–12 §§ skollagen; Lgr 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)

Åtgärder

- Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven

ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga.

- Visar utredningen att en elev är i behov av särskilt stöd ska rektorn se till att eleven ges sådant stöd på det sätt och i den omfattning som den enskilde eleven behöver för att ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Om utredningen visar att eleven inte behöver särskilt stöd ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till istället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas.
- Rektorn ska se till att åtgärdsprogram utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av åtgärdsprogrammet ska elevens behov av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå samt när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som ansvarar för uppföljningen respektive utvärderingen.

Förutsättningar för lärande och trygghet

Skolinspektionen konstaterar att Vetenskapsskolan i Göteborg AB inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Det bedrivs ett förebyggande värdegrundsarbete för att skapa en miljö som bygger på respekt och delaktighet. (Lgr 11, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, God miljö för utveckling och lärande, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.1 Normer och värden; 1 kap. 4 § skollagen)

Åtgärder

- Huvudmannen ska se till att all verksamhet i skolan bedrivs med utgångspunkt i de grundläggande värden som anges i skollagen och i läroplanen. I detta ingår att alla som verkar vid skolenheten aktivt ska arbeta för dessa grundläggande värden och klart ta avstånd från det som strider där emot.
- Huvudmannen ska se till att skolenheten arbetar systematiskt för att eleverna ska tillägna sig de grundläggande värderingar, attityder och färdigheter som krävs för att kunna vara aktiva i samhällslivet. I detta ingår att verka för en förståelse för människor med annan (än den normativa) sexuell läggning och med könsöverskridande identitet eller uttryck.
- Rektorn ska se till att det vid skolenheten bedrivs ett aktivt och medvetet arbete för att främja kvinnors och mäns lika rätt och möjligheter och för att motverka traditionella könsmönster.

Sammanfattande bedömning

Vetenskapsskolan genomgick en regelbunden tillsyn senast våren 2016 (dnr 44-2015:4588). Tillsynen avslutades genom uppföljningsbeslut den 20 juli 2016. Med anledning av signaler som inkommit till Skolinspektionen därefter har Skolinspektionen nu gjort en ny tillsyn av Vetenskapsskolan (årskurserna 4-9) inom områdena *undervisning och lärande, extra anpassningar och särskilt stöd* samt *värdegrundsarbete*. Tillsynsbesöket ägde rum den 29 och 30 november 2017 och var oanmält. Vid tillsynen intervjuades lärare, elever i årskurserna 4-9, representanter från elevhälsan och rektorn.

Skolinspektionen bedömer att det vid Vetenskapsskolan finns brister inom flera områden av central betydelse i skolans uppdrag. Det finns brister i skolans värdegrundsarbete, eftersom man inte tillräckligt aktivt och medvetet arbetar för att förmedla och förankra de grundläggande värderingar som samhället vilar på. Framförallt gäller detta uppdraget att verka för jämställdhet mellan kvinnor och män samt främja likabehandling av individer och grupper.

Tillsynen visar att det i skolans verksamhet finns inslag som snarare bidrar till att förstärka än att motverka traditionella könsmönster. På skolan finns bland annat något som benämns likabehandlingstid vilket är en schemalagd aktivitet där flickor och pojkar sitter tydligt åtskilda och som innehållit inslag och budskap som är oförenliga med skolans värdegrund. Att detta, enligt skolan, är ett frivilligt inslag spelar ingen roll. Alla som verkar i skolan och all den verksamhet som sker i dess regi måste omfatta och aktivt verka för de värden som återfinns i skollag och läroplan. Vidare finns brister i arbetet med att sprida kunskap om och förståelse för människor med olika sexuell läggning och könsöverskridande identitet eller uttryck. Att frågor om sex och samlevnad hanteras så försiktigt på skolan med hänsyn till elevernas kulturella bakgrund, förstärker detta. Om eleverna i skolan inte ges tillräckliga kunskaper om och förståelse för att det i samhället finns personer med olika sexuell läggning och personer med könsöverskridande identitet eller uttryck, är det svårt för skolan att utveckla elevernas känsla för samhörighet, solidaritet och likabehandling av dessa grupper.

Beträffande undervisningen behöver skolan se till att alla elever ges en utbildning som omfattar hela det centrala innehållet i kursplanerna. Utöver sex- och samlevnad, vilket löpande ska ingå i undervisningen i flera av grundskolans ämnen, behöver skolan se till att undervisningen i ämnet idrott och hälsa motsvarar kraven i författningarna. Skolan behöver också säkerställa att de elever som har rätt till undervisning i svenska som andraspråk får sådan undervisning.

Vidare bedömer Skolinspektionen att arbetet med att ge elever särskilt stöd behöver utvecklas på Vetenskapsskolan. Även om det finns tillgång till generellt stöd vid skolan finns det brister i arbetet med det specifika stöd som ska garanteras elever som inte uppnår kunskapskraven trots extra anpassningar. Det tar alltför lång tid innan elever utreds och särskilt stöd sätts in. Både de dokumenterade utredningar och de åtgärdsprogram som Skolinspektionen tagit del av är i flera fall också bristfälliga.

Föreläggande

Undervisning och lärande

Undervisningen omfattar inte alla delar av kursplanerna

Skolinspektionen bedömer att undervisningen i vissa ämnen inte fullständigt utgår från och omfattar det centrala innehållet och de kunskapskrav som anges i kursplanerna. Det är bland annat i ämnet idrott och hälsa och gällande det ämnesövergripande området sex och samlevnad som eleverna på skolan inte får den undervisning de har rätt till.

Av utredningen framgår att det finns elever vid skolan som inte erbjudits någon undervisning i sex och samlevnad, trots att detta är en del av det centrala innehållet i flera ämnen (däribland i ämnena biologi och samhällskunskap) och trots att det i läroplanen anges att skolan ska arbeta ämnesövergripande med detta område. Bland de elever som intervjuats har ingen, såvitt framkommit, fått någon undervisning alls i sex och samlevnad. Även i idrott och hälsa får inte eleverna undervisning som omfattar hela det centrala innehållet för ämnet, i och med att undervisningen inte omfattar några danser. Även detta gäller samtliga årskurser. Avsaknaden av undervisning i danser innebär även att det blir svårt för eleverna att uppnå viktiga kunskapskrav i ämnet. Det centrala innehållet och kunskapskraven i läroplanens kursplaner är inget som är valbart och skolan måste därför se till att eleverna erbjuds undervisning även inom dessa områden.

I kursplanen för ämnet biologi anges att undervisningen i biologi i årskurs 4-6, som centralt innehåll, ska behandla människans pubertet, sexualitet och reproduktion samt frågor om identitet, jämställdhet, relationer, kärlek och ansvar. I årskurserna 7-9 ska undervisningen dessutom omfatta kunskaper om metoder för att förebygga sexuellt överförbara sjukdomar och oönskade graviditeter på individnivå, på global nivå och i ett historiskt perspektiv. I kursplanen för ämnet religionskunskap anges att undervisningen i årskurs 4-6, som centralt innehåll, ska behandla vardagliga moraliska frågor som rör flickors och pojkars identiteter och roller, jämställdhet, sexualitet, sexuell läggning samt utanförskap och kränkning. I kursplanen för ämnet samhällskunskap anges att undervisningen i årskurs 4-6, som centralt innehåll, ska behandla sexualitet, könsroller och jämställdhet och i årskurserna 7-9 anges att undervisningen, som centralt innehåll, bland annat ska behandla ungdomars identiteter, livsstilar och välbefinnande och hur detta påverkas, till exempel av socioekonomisk bakgrund, kön och sexuell läggning. I läroplanen (avsnitt 2.8 "Rektorns ansvar") anges att rektorn har ett särskilt ansvar för att, i undervisningen i olika ämnen, integrera ämnesövergripande kunskapsområden, exempelvis miljö, trafik, jämställdhet, konsumentfrågor, sex och samlevnad samt riskerna med tobak, alkohol och andra droger.

I det centrala innehållet för ämnet idrott och hälsa ingår, enligt kursplanen, i årskurserna 4-6 danser och rörelser till musik samt takt och rytm i lekar. I årskurserna 7-9 ska innehållet i idrott och hälsa behandla traditionella och moderna danser samt rörelse- och träningsprogram till musik. Dessutom anges det i kunskapskraven för årskurs 6 att eleven i rörelser till musik och i danser ska kunna anpassa sina rörelser till takt och rytm. I

kunskapskraven för årskurs 9 står att eleven i danser ska kunna anpassa sina rörelser till takt, rytm och sammanhang.

Av intervjuer med elever i samtliga skolans årskurser (Skolinspektionen har intervjuat elever i årskurserna 4 till och med 9) framgår att ingen elev ännu haft någon undervisning i skolan inom området sex och samlevnad. Alla elever – även de i årskurs 9 – som Skolinspektionen pratat med berättar att de ännu inte haft någon undervisning i sex och samlevnad. De äldre elever som Skolinspektionen pratat med säger att de inte haft detta i mellanstadiet heller. Några elever berättar att de tror att de ska ha sex- och samlevnadsundervisning i årskurs 9.

Elevhälsan uppger i intervjun med Skolinspektionen att skolan är lite försiktig med undervisning i sex och samlevnad eftersom barnen och föräldrarna kommer från en annan kultur. Bland annat anges en händelse för tre år sedan när det uppstod ett "problem" med en olämplig film som en lärare visade för eleverna. Föräldrarna blev upprörda när eleverna berättade hemma vad de sett i skolan; sedan dess har man varit försiktigare, uppger elevhälsan. Även lärarna ger uttryck för att undervisningen i sex och samlevnad ibland kan vara problematisk. Lärarna säger att det är annorlunda för dessa elever eftersom de inte möter detta (exempelvis homosexualitet) i sin bakgrund. En av lärarna säger att de ska ha sex- och samlevnadsundervisning under sista perioden (period 6 på våren). Rektorn förklarar i intervju att det finns en plan för hur undervisningen ska gå till. Rektor uppger att lärarna sagt att de ska ta upp sex och samlevnad i slutet av årskurs 6 och även i slutet av årskurs 9.

Av intervju med elever framgår vidare att eleverna aldrig dansat inom ramen för ämnet idrott och hälsa. Eleverna säger att man kan dansa på den fria tiden i slutet på idrotten, men att ingen brukar göra det. Elever som tidigare gått på andra skolor uppger att de då haft dans på idrotten men att de aldrig haft det på Vetenskapsskolan. I samtal med rektorn framkommer att rektor anser att det inte finns några krav på att eleverna ska dansa inom ramen för det centrala innehållet i ämnet idrott och hälsa. Vidare säger hon att det är idrottsläraren som ansvarar för planeringen och att det kan hända att eleverna inte fått någon dans på idrotten.

Det prövas inte om elever ska få undervisning i svenska som andraspråk

Skolinspektionen bedömer att ansvariga på Vetenskapsskolan inte har säkerställt att alla elever som har rätt till undervisning i svenska som andraspråk får sådan undervisning. Utredningen visar att skolan saknar rutiner för bedömning av och beslut om vilka elever som ska läsa svenska som andraspråk. Istället för att göra en individuell bedömning av elevens behov av att läsa svenska som andraspråk läser alla elever svenska som modersmål. Först om en elev får svårigheter att nå kunskapskraven görs en bedömning av om svenska som andraspråk kan vara aktuellt. Att en individuell prövning av elevens behov inte görs – eller görs först sedan eleven fått svårigheter att nå kunskapskraven – innebär en risk att elever inte får den undervisning som de har rätt till. Det innebär också en risk för att eleverna blir bedömda på ett felaktigt sätt, vilket riskerar att försämra deras möjligheter att nå kunskapskraven eller att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling.

Av läroplanen för grundskolan framgår att svenska som andraspråk är ett eget ämne med en egen kursplan. Enligt 5 kap. 14 § skolförordningen (2011:185) ska undervisning i svenska

som andraspråk, om det behövs, anordnas för elever som har ett annat språk än svenska som modersmål, elever som har svenska som modersmål och som har tagits in från skolor i utlandet, och invandrarelever som har svenska som huvudsakligt umgängesspråk med en vårdnadshavare. Av samma paragraf framgår att rektorn beslutar om undervisning i svenska som andraspråk för en elev. Av 5 kap 15 § skolförordningen följer att undervisningen i svenska som andraspråk ersätter undervisningen i svenska.

Intervjuer med lärare, rektorn och elevhälsan visar att skolan saknar rutiner för bedömning av och beslut om vilka elever som ska läsa svenska som andraspråk. Av skolans samtliga elever finns endast ett fåtal som läser svenska som andraspråk - vilket framgår av de betygskataloger som Skolinspektionen tagit del av i samband med tillsynen. Enligt lärarna som intervjuats är detta en medveten strategi som den tidigare rektorn haft. Rektorn ansåg, berättar lärarna, att en elev som är född i Sverige ska läsa svenska. Samtidigt är det, enligt lärarna, flera elever som har andra modersmål än svenska och som trots detta läser svenska istället för svenska som andraspråk. Det är, enligt lärarna, vissa elever som klarar detta bra och andra som inte gör det. I samband med att Skolinspektionen talar med lärarna om arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd säger lärarna att de flesta eleverna på skolan behöver mycket extra hjälp i svenska. Elevhälsan uppger att det är lärarna som bedömer om eleverna ska läsa svenska som andraspråk. Eleverna börjar läsa svenska, säger elevhälsan, och om det visar sig att en elev har behov så kan eleven sedan byta till svenska som andraspråk. Detta bekräftas i intervju med rektorn som uppger att detta är en bedömning som görs beroende på hur eleverna klarar sig. Rektorn säger att det på skolan finns enstaka elever som läser svenska som andraspråk.

Att det finns elever som skulle kunna vara i behov av svenska som andraspråksundervisning men som inte får detta framgår även av dokument som Skolinspektionen tagit del av i samband med tillsynen. I betygskatalogen från vårterminen 2017 finns det exempel på elever som är nyanlända och som därmed fortfarande har tillfälliga personnummer, men som trots detta inte läser svenska som andraspråk.

Motivering till föreläggande som ingripande

Vetenskapsskolan i Göteborg AB verksamhet uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Vetenskapsskolan i Göteborg AB föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i arbetet med särskilt stöd vid Vetenskapsskolan. Framförallt gäller bristerna att elevers behov av särskilt stöd inte utreds skyndsamt och att åtgärdsprogram inte upprättas i enlighet med författningarna. Det framgår av tillsynen att det finns tillgång till generellt stöd samt att lärarna arbetar aktivt med extra anpassningar på skolenheten. Däremot tar det, enligt Skolinspektionens bedömning, alltför lång tid innan nästa steg tas. Trots att det finns flera elever vid skolan som under flera terminer i följd inte uppnått kunskapskraven som minst ska uppnås i ett eller flera ämnen är det endast ett fåtal elever vars behov av särskilt stöd utretts. Detta innebär att det kan finnas elever som blivit utan det särskilda stöd de enligt skollagen har rätt till, och som de behöver för att klara sin skolgång. Både de dokumenterade utredningar och de åtgärdsprogram som Skolinspektionen tagit del av är i flera fall också bristfälliga.

Åtgärdsprogrammen saknar såväl beskrivningar av elevernas behov som tydliga åtgärder i form av särskilt stöd. I åtgärdsprogrammen läggs i flera fall också ett stort ansvar på eleven samt återfinns ovidkommande, subjektiva värderingar om elevers personlighet och sinnesstämning. Det är en viktig rättssäkerhetsfråga att dessa dokument är korrekt utarbetade. Skolinspektionen vill också påpeka att beslut ska fattas av rektor även i de fall när en utredning inte resulterar i att ett åtgärdsprogram upprättas: ett sådant beslut är överklagbart och även det av central betydelse för elevens rättssäkerhet.

Det finns på skolenheten också flera exempel på elever som inte flyttats upp till nästa årskurs, utan där rektorn istället fattat beslut om att eleven ska gå om. Även om det i många fall kan gynna en elev att få förlängd skolplikt är detta ett mycket ingripande beslut som behöver föregås av ett noggrant övervägande från rektorns sida. Av den elevdokumentation som Skolinspektionen tagit del av framgår inte tydligt vilket underlag rektorn haft för de beslut som fattats om att en elev ska gå om en årskurs. I flera fall är de utredningar som finns för eleven flera år gamla och det särskilda stöd som beskrivs i utredningar och åtgärdsprogram mycket begränsat. Detta förstärker bilden av att elevers behov inte alltid utreds och att de därmed inte heller ges särskilt stöd på det sätt och i den omfattning eleverna behöver. Det är då inte säkert att elevernas möjligheter att nå kunskapskraven förbättras bara för att eleven inte flyttas upp till nästa årskurs.

Skollagen anger att om det, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan om detta inte är uppenbart obehövt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd ska han eller hon ges sådant stöd. Om en utredning visar att eleven inte behöver särskilt stöd ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till istället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas. För en elev som ska ges särskilt stöd ska ett åtgärdsprogram utarbetas, framgår det vidare av skollagen. Av åtgärdsprogrammet ska behovet av särskilt stöd framgå, hur det ska tillgodoses samt när åtgärderna ska följas upp och utvärderas, samt vem som ansvarar för uppföljningen respektive utvärderingen. Av Skolförordningen (4 kap. 5 §) framgår att rektorn får besluta att en elev inte ska flyttas till närmast högre årskurs, om detta med hänsyn till elevens utveckling och personliga förhållanden i övrigt är lämpligast för eleven. Innan rektorn fattar beslut i en sådan fråga ska elevens vårdnadshavare få tillfälle att yttra sig.

Det finns på Vetenskapsskolan flera exempel på elever med långvariga svårigheter att uppnå kunskapskraven, men vars behov inte utretts. Skolinspektionen har tagit del av skolans betygskatalog från höstterminen 2016 och vårterminen 2017. Betygskatalogen visar att de allra flesta elever på skolan har uppnått minst betyget E i samtliga ämnen. Dock finns det i varje klass också flera elever som har fått betyget F eller streck (används när betyg ej kan sättas för att underlag saknas) i ett eller flera ämnen. Skolinspektionen har också tagit del av utredningar samt aktuella och avslutade åtgärdsprogram. Sammantaget finns det på skolenheten sex aktiva åtgärdsprogram, varav enbart två gäller elever i årskurserna 7-9. Flertalet elever som fått betyget F i flera ämnen vårterminen 2017 och höstterminen 2016 har

alltså inte åtgärdsprogram. Det finns bland dessa exempel på elever som har fått F i upp till sju ämnen. Av kompletterande frågor till rektorn framgår att det inte heller gjorts några utredningar som resulterat i att beslut fattats om att inte upprätta åtgärdsprogram. Rektorn har inte fattat några sådana beslut uppger hon.

Både lärare, rektorn och elevhälsan ger i intervju flera exempel på generellt stöd som finns för eleverna på skolan. Nästan alla klasser har tillgång till resurspersoner, vilket skapar förutsättningar att dela gruppen och ge mer lärarstöd. Detta ser också Skolinspektionen exempel på vid observationer. Lärarna uttrycker att de flesta elever har behov av mycket extra hjälp i svenska och ger exempel på att de använder bildstöd och digitala verktyg. Sammantaget, uppger lärarna, har de förutsättningar att ge eleverna det stöd i form av extra anpassningar som eleverna behöver och även elevhälsan uppger att lärarna på skolan arbetar aktivt med detta. Lärarna berättar att de kan anmäla till elevhälsan om de bedömer att extra anpassningar inte är tillräckligt. Dock är det inte alltid som en sådan anmälan leder till utredning och åtgärdsprogram. Istället får de ofta fler exempel på extra anpassningar som ska provas av specialpedagogen. Vidare har de på skolan något som heter "handlingsplan", säger lärarna. Det är en överenskommelse mellan lärare, elev och vårdnadshavare om vad eleven ska göra för att förbättra sina kunskaper.

Rektorn uppger att det är hon som rektor som fattar beslut om åtgärdsprogrammen. Det är inte delegerat till lärare även om det i praktiken är lärarna som arbetar fram åtgärdsprogrammen med hjälp av specialpedagogen. Rektorn uppger också att de på skolan i praktiken gör mer för eleverna än det som står i åtgärdsprogrammen.

Dokumentstudierna visar att det finns brister i åtgärdsprogrammen. Åtgärdsprogrammen är skrivna efter en mall där elev, vårdnadshavare och undervisande lärare beskriver nuläget. Därefter anges i mallen långsiktiga och kortsiktiga mål liksom åtgärder på organisations-, grupp-, och individnivå. Elevens behov framgår däremot inte tydligt i något av de åtgärdsprogram som Skolinspektionen tagit del av. I ett exempel anges att "XX är en glad och trevlig kille/tjej som har kompisar och är omtyckt". Därefter beskrivs svårigheter i ett visst ämne, men däremot inte vad eleven har för behov. I ett annat exempel anges att eleven behöver "utveckla sig i både skrift och tal" samt att eleven också "behöver försöka öka sin motivation för att arbeta under lektionerna". De åtgärder som sedan står i åtgärdsprogrammet är att skolhälsan är inkopplad, att eleven ska sitta långt fram i klassen, samt att eleven har dagliga läxor som eleven ska läsa och sedan återberätta. Det framgår emellertid inte om, och i så fall vilket, särskilt stöd eleven ges.

Ett av åtgärdsprogrammen är upprättat för en elev som, enligt betygskatalogen, vårterminen 2017 hade betyget F i sammanlagt sex ämnen. Dock omnämns i åtgärdsprogrammet enbart två ämnen som eleven ändå redan hade godkända betyg i. Vidare står det att eleven är passiv och ofta frånvarande samt att "hen är en god kille/tjej, men har inte intresse, engagemang eller vilja att lyckas". De åtgärder som anges är att "Skolan har fixat extra timmar för dem som är svaga i matte och behöver den hjälpen" samt att "Hen kommer att få dyslexi programmet installerat i sin dator för att underlätta".

Vid Vetenskapsskolan finns det också ett antal elever som inte har blivit uppflyttade till nästföljande årskurs utan som istället går om ett år i skolan. Sammanlagt gäller detta sex elever som går på skolenheten enligt de uppgifter som rektorn lämnat. Skolinspektionen har begärt att få ta del av den dokumentation som finns gällande det stöd som dessa elever fått.

I något fall finns det pedagogiska utredningar och åtgärdsprogram som varit aktuella vid beslutet samt motivering i EVK-protokoll i form av hänvisning till exempelvis omfattande frånvaro. I andra fall är de utredningar som gjorts (exempelvis läs- och skriv/dyslexi) och åtgärdsprogram som beslutats flera år gamla när beslutet om att eleven ska gå om en årskurs fattats. Istället står i EVK-protokoll för flera elever att "rektorn poängterar för eleven att hen måste klara av de nationella proven i år 6 för att gå vidare till årskurs 7". För en elev som nyligen (vårterminen 2017) beslutats gå om en årskurs finns en pedagogisk utredning gjord 2015 och en dyslexiutredning gjord 2014 samt ett åtgärdsprogram från läsåret 2014/15. De åtgärder som beskrivs i detta åtgärdsprogram är – med undantag för att eleven ska få del av sin undervisning i liten grupp – generella anpassningar för hela gruppen.

Motivering till föreläggande som ingripande

Vetenskapsskolan i Göteborg AB verksamhet uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Vetenskapsskolan i Göteborg AB föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Förutsättningar för lärande och trygghet

Skolinspektionen bedömer att skolan har brister i sitt värdegrundsarbete. Ansvariga vid Vetenskapsskolan arbetar inte tillräckligt aktivt och medvetet för att förmedla och förankra de grundläggande värderingar som samhället vilar på. Framförallt gäller detta uppdraget att verka för jämställdhet mellan kvinnor och män samt främja likabehandling av individer och grupper. Tillsynen visar att det i skolans verksamhet finns inslag som snarare bidrar till att förstärka än att motverka traditionella könsmönster. Det framkommer att personal som håller i den så kallade likabehandlingstiden – en schemalagd aktivitet som finns i alla elevers scheman och som återkommer varje vecka – fört fram budskap till eleverna som handlar om hur flickor och pojkar bör klä sig och uppträda, vilket står i direkt strid mot värdegrundens krav på att skolan aktivt och medvetet ska främja kvinnors och mäns lika rätt och möjligheter. Det framkommer också att pojkar och flickor sitter tydligt åtskilda (pojkar sitter längst fram i lokalen och flickor sitter långt bak) under likabehandlingstiden, vilket riskerar att ytterligare förstärka denna typ av budskap om att flickor och pojkar ska behandlas olika och behöva följa olika regler. Att det aktuella passet benämns "likabehandlingstid" riskerar naturligtvis att ge eleverna uppfattningen att de värderingar och signaler som förs fram på olika sätt inom ramen för detta pass är de som skolan och det svenska samhället står för. Det framkommer vidare att vissa elevgrupper endast i begränsad omfattning kommit i kontakt med frågor gällande jämställdhet och könsmönster inom ramen för undervisningen. Detta innebär sammantaget en risk för att eleverna får med sig en bild kring kvinnligt och manligt som inte står i överensstämmelse med skolans värdegrund.

Skolinspektionen vill särskilt påpeka att det inte ens i de konfessionella inslag som får förekomma i utbildningen – såsom bön, morgonsamlingar med mera – får förekomma inslag som strider mot de allmänna mål och den värdegrund som gäller för utbildningen (se bl.a. prop. 2009/10:165, sid. 636).

Vidare bedömer Skolinspektionen att skolan inte arbetar tillräckligt aktivt och medvetet för att utveckla elevernas känsla för samhörighet, solidaritet och ansvar för människor också

utanför den närmaste gruppen samt att aktivt främja likabehandling av individer och grupper. Utredningen visar att skolan brister i sitt arbete med att sprida kunskap om och förståelse kring människor med annan (än den normativa) sexuell läggning och med könsöverskridande identitet eller uttryck, då denna typ av frågor berörs i mycket begränsad utsträckning i skolan. Det framgår även att frågor kring sex och samlevnad är något som hanteras "försiktigt" på skolan med hänsyn till elevernas kulturella bakgrund. Om eleverna i skolan inte ges tillräckliga kunskaper om och förståelse för att det i samhället finns personer med annan sexuell läggning och personer med könsöverskridande identitet eller uttryck, är det svårt för skolan att utveckla elevernas känsla för samhörighet, solidaritet och likabehandling av dessa grupper. Det är därför angeläget att skolan tar tag i dessa frågor omgående.

Enligt skollagen ska utbildningen förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Enligt läroplanen ska utbildningen gestalta och förmedla människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet mellan människor. Vidare framgår det av läroplanen att alla som arbetar i skolan har ett ansvar för att medverka till att utveckla elevernas känsla för samhörighet, solidaritet och ansvar för människor också utanför den närmaste gruppen samt att aktivt främja likabehandling av individer och grupper. Skolan ska aktivt och medvetet främja kvinnors och mäns lika rätt och möjligheter. Det sätt på vilket flickor och pojkar bemöts och bedöms i skolan, och de krav och förväntningar som ställs på dem, bidrar till att forma deras uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan har ett ansvar för att motverka traditionella könsmönster. Den ska därför ge utrymme för eleverna att pröva och utveckla sin förmåga och sina intressen oberoende av könstillhörighet. Läraren ska enligt läroplanen klargöra det svenska samhällets grundläggande demokratiska värden och de mänskliga rättigheterna samt med eleverna diskutera konflikter som kan uppstå mellan dessa värden och rättigheter och faktiska händelser. Vidare ska läraren enligt läroplanen öppet redovisa och tillsammans med eleverna analysera olika värderingar, uppfattningar och problemställningar samt konsekvenserna av dessa. Enligt läroplanen ska skolan främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling. Sådana tendenser ska aktivt motverkas. Främlingsfientlighet och intolerans måste bemötas med kunskap, öppen diskussion och aktiva insatser. Enligt läroplanen ska alla som verkar i skolan hävda de grundläggande värden som anges i skollagen och i läroplanen och klart ta avstånd från det som strider mot dem.

Vid Skolinspektionens tillsyn framkommer att det på elevernas scheman finns något som kallas likabehandlingstid. Tiden, som återkommer varje vecka, återfinns i schemat för samtliga årskurser och varierar i längd mellan 40 minuter (för de lägre årskurserna) och 60 minuter (för de högre årskurserna). Det finns inget i schemat som indikerar att tiden skiljer sig från övriga positioner, eller att tiden är ett frivilligt inslag. Exempelvis är bönen märkt "bön/rast". Liksom för övriga inslag i schemat framgår det vem som är ansvarig för passet och var passet äger rum. Vid intervjuer med lärare, elever och rektorn framkommer att det är en resurspedagog, som är anställd av skolan och som även håller i bönen, som har hand om likabehandlingstiden. Av rektors uppgifter framgår att likabehandlingstiden är ett nytt

inslag som införts denna termin (tidigare fanns något motsvarande som hette "livskunskap").

De elever som Skolinspektionen talat med uppger att resurspedagogen på likabehandlingstiden brukar prata kring olika moral- och etikfrågor och att diskussionen utgår ifrån islam. Rektorn bekräftar att likabehandlingstiden tar sin utgångspunkt i islam. Eleverna berättar att de på likabehandlingstiden bland annat pratat om mobbing och hur man ska uppföra sig mot varandra på lektionerna och på rasterna. Vid en av elevintervjuerna framkommer att man under likabehandlingstiden pratat om hur flickor ska vara, att tjejer ska ha schal och att tjejer inte ska vara "offentliga" och att "man inte ska visa upp sig när man är tjej". Elever berättar också att de på likabehandlingstiden talat om att män, när de blir stora, inte får vara nära en kvinna som mannen inte är släkt med.

Vid Skolinspektionens observationer av likabehandlingstiden (Skolinspektionen besöker detta pass vid två tillfällen under två olika dagar) framgår att flickor och pojkar sitter åtskilda. Pojkarna sitter längst fram i salen alldeles invid resurspedagogen som talar, och flickorna några meter längre bak i salen: ett tydligt glapp skiljer dem åt. Intervjuer med eleverna bekräftar att eleverna brukar sitta så på likabehandlingstiden.

Vid de intervjuer som hållits med elever och personal ges en blandad bild av vad likabehandlingstiden är för något. Rektorn uppger i intervju att likabehandlingstiden är "huvudmannens tid" och säger att tiden ligger utanför den ordinarie undervisningen som ett erbjudande. Rektorn säger sig känna till vad som avhandlas på likabehandlingstiden, men lägger sig annars inte i denna. Lärarna å sin sida uppger att likabehandlingstiden är en del av likabehandlingsarbetet/värdegrundsarbetet på skolan och uppger att de ämnen som tas upp på likabehandlingstiden utgår ifrån likabehandlingsplanen. Såväl lärare som rektor berättar att likabehandlingstiden används till att behandla aktuella frågor och händelser på skolan. I elevhälsan framförs olika tankar kring likabehandlingstiden. Den biträdande rektorn säger att likabehandlingstiden inte är kopplad till likabehandlingsplanen och att tiden inte är en del av undervisningen; den biträdande rektorn säger även att hon inte känner till vem som håller i likabehandlingstiden. Andra av elevhälsans kompetenser känner inte alls till likabehandlingstiden. Bland eleverna framkommer olika uppfattningar kring om likabehandlingstiden är ett frivilligt inslag eller inte. Några av eleverna ger klart uttryck för att likabehandlingstiden är något frivilligt, som man själv väljer om man ska delta i, medan de flesta elever som Skolinspektionen talat med antingen är osäkra på frivilligheten eller uppfattar likabehandlingstiden som något obligatoriskt.

Av intervjuer med elever och personal framgår att frågor om jämställdhet mellan kvinnor och män, liksom förekomsten av och orsakerna till traditionella könsmönster, berörts i begränsad omfattning i undervisningen. I flera av de elevgrupper som intervjuats säger eleverna att de inte alls talat om sådant. Av lärarna som intervjuats är det en som uppger att man talat om könsroller och samhällets konstruktioner i undervisningen. När lärarna ombeds ge exempel på hur de arbetar med detta begränsar sig dock de exempel som ges till att man talat om hur man ska fördela talutrymmet i klassrummet mellan pojkar och flickor och hur man ska tilltala elever. När elevhälsan tillfrågas hur man arbetar för att motverka traditionella könsmönster på skolan svarar de att sådana problem inte finns på skolan eftersom pojkar och flickor blandas i undervisningen och att mentorerna kan kopplas in när det behövs, exempelvis om det händer att killar inte vill leka med flickor

Av intervjuer med elever och personal framgår också att ämnen som homosexualitet, könsöverskridande identitet och sexuell läggning diskuterats i mycket begränsad omfattning, om alls, vid skolan eller i undervisningen. Flera av eleverna ger vid intervjuerna uttryck för att ha begränsade kunskaper om vad homosexualitet och könsöverskridande identitet är för något, och det finns även enstaka elever som inte verkar känna igen uttrycken alls. En av eleverna säger att det inte finns några homosexuella på skolan och säger att det skulle man märka. Eleven förklarar också att det inte är tillåtet i islam med homosexualitet. De flesta elevgrupper som Skolinspektionen talat med säger att de inte haft uppe homosexualitet eller att man kan ha annan sexuell identitet i skolan. Någon av lärarna uppger att de talat om samkönade äktenskap i undervisningen, medan övriga lärare säger att de lyfter detta när det uppkommer behov, såsom när någon använt skällsord relaterat till detta. Detta uppger även elever som beskriver att personal reagerar om sådana skällsord används. Lärarna säger att det är annorlunda för dessa elever jämfört med andra eftersom de inte möter homosexualitet i sin bakgrund. En av lärarna berättar att eleverna blev chockade första gången de stötte på homosexualitet på stan. Elevhälsan hänvisar till att könsidentitet är med i likabehandlingsplanen och säger att de på skolan är lite försiktiga med sex och samlevnad eftersom eleverna och föräldrarna kommer från en annan kultur. De berättar att de för tre år sedan hade en lärare som visade en film, vilket ledde till problem. Föräldrarna blev upprörda när eleverna berättade hemma vad de sett. Sedan dess är de försiktigare, säger elevhälsan.

Motivering till föreläggande som ingripande

Vetenskapsskolan i Göteborg AB verksamhet uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Vetenskapsskolan i Göteborg AB föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

På Skolinspektionens vägnar

Hans Larsson
Enhetschef

Frida Eek
Föredragande/Uttredare

Allmänt om tillsynen:

Mer om Skolinspektionens tillsyn hittar du på www.skolinspektionen.se

Bilagor

Bilaga 1: Fakta om Vetenskapsskolan i Göteborg AB

Fakta om Vetenskapsskolan i Göteborg AB

Vetenskapsskolan är en fristående skolenhet med elever i grundskolans årskurser 4-9 som är belägen i Kortedala i stadsdelen Östra Göteborg, Göteborgs kommun. Totalt har skolenheten omkring 200 elever i årskurs 4-9. Skolenheten leds av en rektor.

Huvudman för skolan är Vetenskapsskolan i Göteborg AB, orgnr: 556771-6583. Skolinspektionen godkände genom beslut den 11 januari 2011 (dnr: 31-2010: 4797) huvudmannen för att bedriva grundskola årskurserna 7 – 9. Huvudmannen har även godkänts genom beslut den 18 januari 2006 (dnr 43-2005:969) för grundskola årskurserna 1 – 6 och förskoleklass.

Sedan augusti 2017 är verksamheten i förskoleklass och grundskolans årskurser 1-3 belägen vid en annan skolenhet i stadsdelen Angered i Göteborgs kommun med samma huvudman.